

על יחזקאל כי איננו

עולם הפוך! עולם משונה! באים מגחמים ואומרים לנו "השגחה עליונה ודרכיה מי יבין", "סוף האדם לבור תחתיות", "מן השמים תנוחמו...", "המקום ינחם אתכם...", אכן לסיעתא דשמיא רבה אנו זקוקים, על מנת להתנחם ולא להוסיף לדאבה עוד.

ואני יושב עתה וכותב על אחי היקר מכל — לא אל אחי, אלא על אחי. מה משונה הדבר, שבמקום לשבת עתה ולענות על גליותיו ומכתביו המשמחים לבב, יושב אני ומעלה את זכרו של אחי הקדוש. היד כבדה ונלאית מלכתוב, אלפי מחשבות מרצדות בראש והלב קרוע ושביר ומסרב להאמין, והוא שואל בפעם המי-יודע-כמה, האמת הדבר? הנכון? האם יחזקאל לא ישוב משדה המערכה והדם השפוך? הרי רק לפני מספר שבועות היה יחד עם הורי בביתי, מה שמח היה, מה עליו, כמה כולנו היינו מאושרים ולא ידענו אז כי רק כחודש נוסף יימשך אושר זה, ואח"כ הכל ייעלם.

אני מגסה לצרף מחשבה למחשבה, הרהור להרהור, על מנת לכתוב דברים כסדרם, אך מעשה שטן, הדבר בלתי אפשרי, אלפי מחשבות והרהורים מנסים לפרוץ בכל עוז ורוצים הם לזעוק זעקה אחת איומה, אשר תרעיד שמים וארץ: "יחזקאל נהרג!!!" — אך הזעקה נשארת בתוך הלב והיא מוסיפה לקרוע ולכרסם אותו. הכל נשאר בפנים, וזה הגרוע מכל.

הכל היה טוב ויפה עד לאותו לילה מר ואיום. העירו אותי בחצות, אמרו כי רוצים לשוחח אתי. אני קם, מתלבש ומרגיש שמשוה לא כשורה. אני שואל את עצמי: לשם מה? מי צריך אותי בחצות לילה? על מה רוצים לשוחח עמי? אני מרגיש שמשוה קרה, הלב דופק בחוזקה ויחד עם זאת אני מקווה ומבקש מהקב"ה שחששותי ומחשבותי יתבדו. אני נגש לחדר ועומד המום, יושבים אנשים, ביניהם חיילת במדים ואזרח שאיני מכירו, דממת מוות שוררת סביב, אין זו רק דממה, זה היה המוות בעצמו. אינך רוצה להאמין, אבל אתה יודע שאסון פקד את משפחתנו, ואני יודע גם למי הכוונה — יחזקאל! אומרים "אחיך גפצע קשה" ואני משיב: "לא נכון, יחזקאל נהרג". החששות התאמתו.

אני מרגיש שריפה גדולה, רוצה לעשות משהו ואיני יכול לעשות דבר. אני חוזר הביתה, מרחוק אני רואה אור, אין זה אותו אור שהיה תמיד, אין זה אור השמחה והאושר. המנורה היא אותה מנורה, אך האור אחר הוא, עצוב הוא האור, יודע הוא שיחזקאל לא ישתמש בו, לא יקרא ולא יכתוב לאורו. לא יחזור לאורו מבית הכנסת ואף לא ישתמש בו כדי לקיים מצוות כבוד הורים.

בבית המומים, אב ואם, אחים ואחות יושבים ותוהים, מסרבים להאמין. אבא ואמא יקרים, את טיפת כוחם האחרונה הקדישו לנו, טפחו גדלו וחנכו במסירות שאין למעלה הימנה. ותנה גדלו הילדים והלכו איש איש לדרכו, מה שמחים הם בילדיהם — ועתה, נגדע האחד ואיננו, נעלם ולא יוסיף לעשות פרי. מה אפשר לומר לאבא ולאמא, ששכלו את בנם אי שם בתעלת סואץ, אשר בה נשפך דם בחורי ישראל כמים. כיצד אפשר להתרגל למחשבה שאדם אשר גדלת עמו, אכלת, ישנת, שחקת, רבת, שמחת ובכית עמו — נעלם ואיננו, הרי דברים אלו הם למעלה מכוחותיו של אדם.

לילה, חושך, באים אנשים ויוצאים אנשים, ואתה יושב מכונס בתוך עצמך, חושב, חושב וחושב על יחזקאל. מעלה בדמיוןך את דמותו, אופיו ומעשיו, והנך רואה אדם שהגיע לשלמות.

לפני עשרים ואחת שנה נולד, "בן נולד לך" — אמרו לאמי, וודאי שמחה היתה, כי על בן זה אמרה: "חג-הוא-לי", ומאז דבק בו כינוי זה. אכן היה הוא לנו לחג במשך עשרים ואחת שנה, ובחלוף שנים אלה — הפך החג לאבל.

זוכר אני היטב את טכס הכנסתו בביתו של אברהם אבינו ע"ה, אנשים רבים נאספו כדי לחגוג מאורע זה, כדי לחגוג את הכנסתו של אדם גוסף לחיק האומה היהודית. ונקרא שמו בישראל "יחזקאל עזרא". הוא נולד בתקופה של שיבת העם למולדתו המשוחררת, אך עדיין מתבוססת בדמה. ובטרם מלאה שנה אחת לחייו הגיע עם כל המשפחה ארצה. עול ימים היה בראשית דרכנו בארץ. קשה היתה ראשית הדרך, ארץ חדשה, חיים חדשים, מצב כלכלי קשה וכמהו המצב הסוציאלי. שוכנו במעברת "בית ליד", ומעל ראשנו סכך אוהל רעוע, באותם ימי חורף קשים של שנת 1950. אינני זוכר הרבה מתקופה זו, אך זוכר אני תמונה אחת שלא אשכחנה לעולם: גשם עז יורד, בוץ טובעני, ויחזקאל הקטן מטייל לו ללא געלים, תלתלי ראשו מגיעים עד לכתפיו והוא נהנה ומאושר.

אח"כ גן ילדים ובית-ספר יסודי בבני-ברק. עוד בקטנותו טוב היה ומיטיב לכל. היה ילד פשוט אך עם לב טהור. כאשר היה בכתה ד' ואני עמדתי לפני בחינות תגמר של ביה"ס היסודי, ניגשתי אליו בוקר אחד ואמרתי לו: "יחזקאל, תתפלל היום היטב כדי שאצליח במבחן". לאחר שובי מביה"ס הוא רץ אלי ואומר "גו הצלחת? התפללתי בכל הלב, אני בטוח שהצלחת", — אכן הצלחתי.

סיים את ביה"ס היסודי "שאר ישוב" בבני-ברק ועבר ללמוד בישיבת בני עקיבא — "בית שמואל" בחדרה. שנה רדפה שנה והוא אינו משתנה. הוא נשאר אותו ילד טוב ומיטיב, אותו ילד ממושמע, האוהב לעזור לכל. אותו ילד שהחיוך לא מש מעל פניו ומקבל כל דבר בשמחה. הוא מתבגר ומתפתח, אך תכונותיו אינן משתנות.

זוכרני ערבי חגים בביתנו. עבודה רבה, טורחים כדי לקבל את פני החג ויחזקאל אינו נח אף לא לרגע אחד, הוא רץ להביא סכך על שכמו לסכך את הסוכה, הוא מקשט את הסוכה, מנקה את החדר. חוזר הוא משליחות אחת וכבר נשלח לשליחות נוספת. אף פעם לא אמר איני רוצה או איני יכול. בחיוך על פניו הוא מקבל את

הדברים ומבצע אותם כהלכה, כדי שיהיה טוב לכולם – וטוב היה לכולם. כאשר היה מגיע לשבת חופשית, רץ תמיד לבית הכנסת עם אבי כדי לשמוע שיעור מפי הרב. מעולם לא החסיר שיעור, וזה היה מנהגו מאז ומתמיד.

יחזקאל מסיים את יב"ע מיד לאחר "מלחמת ששת הימים", הוא נקרע בין שתי מטרות, מצד אחד צריך הוא להתגייס לצה"ל על כגנת למלא את חלקו בהגנה על המולדת, ומאידך גיסא צמא ללכת לישיבה גבוהה כדי לחזק ולבצר את רוחו, מהותו ותורתו של עם ישראל. הוא החליט ללכת בדרך השנייה. הוא הולך לשכון באותלת של תורה, בישיבת "מרכז הרב" בירושלים.

דווקא בישיבת "מרכז הרב" הוא בוחר, משום שבה ממשיכים את דרכו של הרב קוק וצ"ל, דרך של אהבת האדם, קירוב לבבות ואחדות העם על כל פלגיו, משום שבה יש הרגשה של לימוד תורה, הרגשה שיונקים כאן את רוחו המתחדשת של עם ישראל, הרגשה של ראשית תגאולה.

הוא יונק בקרבו את תורת הרב קוק וצ"ל, וזה מטביע את חותמו על מעשיו ודבריו. מדי פעם בהיפגשי עמו אני חש, שאכן הוא כבר נמצא בראשית תגאולה. הוא שמח בחגיה של המדינה, אך לא שמחה של הוללות, אלא שמחה של תורה לשמה. כמה אוהב הוא את התנים בישיבה ומאריך הוא בספרו על הנעשה בימי חג ב"מרכז הרב". מתלהב הוא משיחותיו של ראש הישיבה, הרב צבי יהודה הכהן קוק שליט"א ויחזקאל תמיד אומר: "הרב אמר... הרב אמר..." פעם הוא מביא לביתי ספר בשם "רויאל המלאך" ואומר לי: "אמרו בישיבה שאם שמים ספר זה בבית לא יאונה כל רע".

כך חולפת לה שנה אחת בישיבה הגבוהה, ויחזקאל חושב שהגיעה העת להתגייס לצה"ל. בא הוא להתייעץ עם הורי על המשך הדרך, ואמי שתחיה אומרת לו "יחזקאל כתוב בתורה בן 20 לצבא, אתה בן 19, עוד שנה אחת בישיבה, ואח"כ עשה כרצונך". הוא אינו מרוצה ביותר, אבל מצוות כיבוד אב ואם קודמת לכל, והוא ממשיך לחבוש את ספסלי הישיבה בהתאם לדברי אמא. הוא מעמיק בלימוד התורה והוגה בסוגיות אביי ורבא. ועתה מידי שבת בהגיעו הביתה פותח את פיו ודורש בעניני תורה, ובעיקר בעניני פרשת השבוע. מצב רוח טוב ומרומם הוא משרה על כולנו בדבריו, ואנו כולנו, גדולים וקטנים, יושבים ומטים אוזן לדבר תורה תיוצא מפיו.

אתה חש שאדם גדול עומד לפניך, ויש הרגשה שלגדולות גועד הבחור. והוא אינו חש בדבר, צנוע וענו, עושה עצמו עפר ואפר לעומת אחרים. אזכיר שניים ממעשיו בתקופה זו: יום אחד הולך הוא להביא לחם לביתו של רב בית הכנסת. הרב אומר לו: "אתה כבר בחור גדול, השאר דברים אלה לילדים", ויחזקאל עונה: "מדוע כבודו רוצה למנוע ממני מצוות גמילות חסדים". ומעשה נוסף כפי שסיפר אחי הבכור ביום מלאות 30 לנפילתו של יחזקאל: בזמן שהותו ב"מרכז הרב" עבד הוא בשעות הצהריים בבית יתומים "דיסקין" וכאשר קיבל את שכרו, סך של 120 ל"י, הביא יחזקאל לאחי 12 ל"י מעשר כספים ואומר: "קח כסף זה וחלק

ליחזקאל. "אבל אינך צריך לעשר משכר כה מועט" — אומר סמי אחי, ויחזקאל משיב: "אני, אני זקוק לכסף, לי מספיק הסכום שנותר בידי, כדי שאוכל לשלם דמי נסיעות באוטובוסים".

אכן, כזה היה יחזקאל, איש תם וישר וירא אלוקים. בתקופה זו, בערך שנה לפני נפילתו, נופל החברותא שלו מיב"ע חדרה. הדבר פוגע בו קשות. והוא מסרב להאמין. הוא דואג בכל לבו שילמדו משניות לעילוי נשמתו של חברו אשר היה לו כאח.

שנה נוספת חולפת, הגיעה העת להתגייס ולשאת בנטל הבטחוני המכביד והולך. הוא מצטרף לגרעין של ישיבת הדרום כדי לקיים את חובתו הלאומית ויחד עם זאת ימשיך להגות בתורה.

פחדתי כאשר התגייס. חשבתי, כי היות ורוח הוא, לא יוכל לעמוד בנטל הצבאי, אך מטבעו אינו מתלונן על קושי, הוא אינו מספר על קשיים, אולם תלונה אחת בפיו, מדוע יש בחורים דתיים שמגיעים לצה"ל ומתחילים לזלזל במצוות תורתנו הקדושה, הרי כה קל לקיים תורה ומצוות במסגרת צבאית. אין הוא שוכח לשלוח בתקופה זו שאלה לאלוף הרב שלמה גורן: כיצד אפשר לחדש את מדי צה"ל בשלושת השבועות? כי מועד גיוסו חל בתקופה זו.

הסירונות מסתיימת. מלא חוויות ורשמים שב יחזקאל הביתה, כולו מלא אושר, ועתה החל את לימודיו ב"ישיבת הדרום". אך בטרם הספיק להיכנס למסלול הלימודים, נקרא הוא עם כל חבריו לאימון גדודי. בסוף אימון זה כשהוא עומד על סף השחרור נעלם פתאום צידו האישי. מחפש — ואינו מוצא. יחזקאל מספר לי על מקרה זה ואני אומר: "אתה לא יודע שבצבא, אם לא שומרים על חפצים, הם נעלמים מיד!" — אך הוא סובר אחרת: "כנראה שהציד נלקח בלי כוונה, בטעות, לא יתכן שחיילים יגנבו ציד".

יחזקאל נכנס למסלול הלימודים ב"ישיבת הדרום". יום אחד הוא אומר לאמי, שהוא אינו יכול ללמוד טוב וברצינות בשעת ה"סדר" בישיבה, לכן הוא רוצה לקחת חברותא מדי יום, ויחדיו ילמדו בבית הכנסת ברחובות. בתקופה זו היה יחזקאל המקשר בין המשפחה. מדי פעם היה נוסע לירושלים או לבאר-שבע, כדי למסור חפצים או דברים שהורי ביקשו ממנו שיעשה. ערב אחד אמי רוצה לשלוח אלי לבאר-שבע דבר מה והוא קם ומבקש לקחת את הדבר ולהביאו לב"ש. זה היה בשעה 10.00 בלילה ורק לאחר הפצרות מרובות מצד הורי אין הוא עושה דבר זה.

תג הפסח קרב ובא והוא נקרא לערוך "סדר פסח" לחיילי ישראל בגבולות. יחזקאל מקבל את הצו ומשום מה אין הוא שש לבצע את הדבר, חלילה אין הוא משתמש, אך הרגשת מועקה בליבו. במוצש"ק שלפני האסון הוא אומר לאחי הגדול כי הוא יוצא ל"מבצע פסח" והוא חושב שלא יחזור. אמי אומרת לו: יחזקאל מדוע אתה מדבר כך? והוא עונה: "לא, סתם כך". מגיע ערב הפרידה, נושק לאבי ולאמי וכשדמעות בעיניו יוצא הוא מפתח הבית — ומאז לא שב. שתי לילות לאחר מכן מודיעים: "יחזקאל נפל".

על יחזקאל כי איננו

מה גדולה האבידה ומה נורא הכאב, הוא נפל, גם רבים אחרים נפלו ונופלים. קדוש היה בחייו ועל מטרה קדושה נפל. כנראה שלבני אדם קדושים מזמן הקב"ה מיתה קדושה, כדי שיטול נשמתם בטהרה, ונשמות אלו מאירות ומנצנצות בכתרו של הקב"ה.

פעם שמעתי אומרים: "הטובים ביותר תמיד נופלים ראשונים". לא הבנתי דברים אלה כששמעתי, עתה אני מבינם היטב. טוב וקדוש היה אחי יחזקאל, והקב"ה לקחו. חלילה איני מהרהר אחר מדותיו של הקב"ה, אך אין אנו זקוקים לקדושים מתים, אנו זקוקים לקדושים חיים, ובעיקר בתקופה זו, שהיא הרת גורל לאומה היהודית.

הלוויה גדולה ערכו לו. אלפי אנשים לוהו בדרכו האחרונה עלי אדמות, כדי להיפרד מהקדוש והיקר, אשר הולך לחיי הנצח בין קדושים וצדיקי עליון בעולם שכולו טוב. בטוחני, אילו יכול היה יחזקאל לדבר מתוך הארגו העטוף בדגל הלאום, ודאי היה אומר ברוב ענוותו: "מה לי ולכל הכבוד הזה, מדוע מטריחים עצמם אנשים כה רבים למעני, הלא צריכים הם לטרוח עתה לקבל את פני חג הפסח כדת וכדין".

נסתם הגולל, ולנו לא נותר אלא להשתטח על תלולית של עפר, אשר עליה כתוב: "יחזקאל עזרא בצלאל נפל בקרב". הותר אחריו אחים ואחות דואבים, אב שעולמו חרב עליו לפתע פתאום, ואם בוכיה וצועקת "אינני מסתפקת בחול, אני רוצה את יחזקאל". ויחזקאל הלך לו ולא שב. הוא הלך למנוחות ואותנו השאיר לאנחות.

בין המנחמים הרבים בא גם רבו מ"ישיבת הדרום", שאף הוא מסרב להתנחם, כי רב ותלמידו — כאב ובגו הם. והוא אומר: "מלמד אני כמאה בחורים ויחזקאל היה בחור במלוא מובן המלה. ובאמת כיצד נתנחם על אובדן בחור טוב ויקר זה". אני מרגיש בלבי שיחזקאל לא הלך, הגוף אולי נעלם, אך רוחו נשמרה בינינו חיה וקיימת. משום כך אינני יכול לומר "חבל על דאבדין...", משום שיחזקאל לא אבד, חי הוא ורוחו נשארה. היא משמשת לנו סמל ומטרה של שלמות וטהרה, שהרבה עמל ויזע נצטרך להשקיע כדי להדביק מטרה זו, ולהגשים סמל זה בנפשנו.

בכאב ובדמע

אחיו